

Үе-хуусаалыг үнөр парлаганың болгаш күрүнениң ном үндүрүлгезиниң эрге-хоойлу база экономиктиг камгалалының немелде хемчеглериниң дугайында

РОССИЯ ФЕДЕРАЦИЯСЫНЫҢ ПРЕЗИДЕНТИНИҢ ЧАРЛЫ

Үе-хуусаалыг үнөр (перюдиктиг) парлаганың болгаш ном үндүрүлгезиниң аяк-ворудулааны эрге-хоойлу база экономиктиг үндөинерин быжыглаар, социал укур-дузалыг парлагат үндүрүлгелерин рынок харылаадырчы шилчириниң үезинде үндүрүлгезиң эрге-жөк чутуга байдалдарны тыксып бээр сорулга-биле доктаадыр болза:

1. «Парлагат аяк-дөң-чыгарының профессионалдыг эгрелериниң, хосталгаларының болгаш хүлээгелериниң дугайында» Хоойлу төлөвилелин аяк-дөң-чыгарыны киирип келирин Россия Федерациясының чазанга дагар.

Арат болгаш тараачын аяк-агыйларында

ТЕХНИКАНЫ БЭЭР

Тыва Республикага тараачын арат аяк-агыйларының болгаш кээзэ кооператорларын ассоциацияны тургусканында бээр удава бир чыл болур. Бо үениң ичинде араттарын болгаш фермерлерин аскыр, техника-биле хандырар талазы-биле чамдык аяк-агыйларны кылып чоруткан.

Ассоциацияны аяк-агыйларын саңат турары-биле алдырға, бо чылдың республикада тургустунган арат аяк-агыйларга 150 аяк-агый аны-бүрү техника негетинин турар. Оларнын чыгыш хандырары-биле боттуг хемчеглерин ал турар.

мал. 1120 хаваң, 190 чыл-гы болгаш бежен кире ния мал бар. Ыччангаш олар-нын саны хүн келген тудум-на немешин турарын база айтыр керек.

«ЧУТКУЛ»-БИЧЕ БУДУРУЛГЕ

Арат болгаш тараачын аяк-агыйларын чер-черлерге тургузары уламчылавышкан. Оларын райкүсконнарда бүртүп турар.

«Чуткул» деп биче будурулге чери Бай-Тайга району Тээл суурунда тургустунган. Амдызында ол будурулге черинде алды ки хаара туртуган. Оон кежигүнери чыгыш өг-бүлениң кижилери. Биче будурулгениң даргазына Семён Монгештевин Дарма-ны сонгуп алганнар. Бөгүнге чедир 40 өшкүнү саап алган. Ам бир трактор, бир автобус салды алдыны чугаалавыш турар. «Найрал» ассоциация-биле дугурулган кылган.

ЧАС-ШЫЛГАЛДА

Каш-ла хонгаш—марттың 1-ден час эгелээр. Часы хову аяк-агыйларга белеткелер киши түлүк. Бо аяк-агый тараачын аяк-агыйларга эң харысалгалы.

Тараачын аяк-агыйлар Кызыл, Эрин, Би-Хем, Каа-Хем районнарда хөй тургустунган. 1992 чылдың январын бирөөге чедир Таңды райоңа арат болгаш тараачын аяк-агыйларга 250 аяк-агый гектар тарылга шөлү дужааттыган. Часы тарылга чоңулап олдурун. Ыччангаш оларга ам хөй хемчээлдиг үрезинер, кывар-чаар материалдар болгаш немелде техника негетинин турар. Бо талазы-биле чыгыштар күчүстүгү мейн турар. Ыччангаш эрген чылын бо районнуң арат аяк-агыйларынга чүтүг хонгаш тракторну болгаш чин «Мосвич» автомашинаны бергени — оон херечин-дир.

Республиканың ниитилел-политиктиг солуну

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн № 38 (14762) 1992 чылдың февраль 26, среда

ХОЙЖУКЫС

ОНУ КАМГАЛАВААН

Малчың С. Апан-оолдун «Шым» солунга «Чүгө мөөн коорааның, шүдүдүм эвес» деп чүдүн номчаан, пат-ла кайгар кижилер мен. Көзүп бар чыткан малчының малын көзүлдүр-ле бастырып кол чаолаачыны Таңды районун иштин херектер килдин, район прокуратуразында нандыг-даа буруу чок деп канчал агартыр чүөөт? Ол Анисимов деп кизи бир дугаар мал бастырып турар кизи эвес шыкылды. 1990 чылда бааза 25 чылды мал бастырып каанын хойжы С. Апан-оол дыңнаан кижидир. 46 чыл, 4 ишек, 16 өшкүнү өлүр бастырган, аркан мады бер-

«Сүт-Хөл» совхозта эки аяк-агыйды анык малчынар хөй. Оларын бирөөнү Надежда Аран амгы үедэ бүртүгөн хураганарын очаменди хүлээп ал, докуртур дөң уйгу-чылды чок аяк-агыйлар турар. Оон кыштаа Кызыл-Тайганың Кадыр-Арга деп черде. Чылдың бо берге үезинде мал бачкын хоратпас, хүр-менди кыш ажыраар дөң малчың эрген күзүн 90 тонна сиңиниң кескеш, кыштаага сөөртүп чедирин алган. Бо хүнерде он туралаанда өскө-дө, чыкээ, сула, чарба дөң шыкш, чөмөр база четчир. Ниңизи-биле ол кыштаглашыкны чедишкенин эрттир турар. Оон хүнээрген төртүү 350 хону хүс ажык хураганна-кан, чаш төл оча меңди. Надежда хөй бүрүздөн хураганны камгалат алдыр дөң кышкык аяк-агыйлар турар.

ЧУРУКА: анык хойжы Надежда Аран. Карыма ТУЛУШТУҢ фотозу.

Малчыңа улуг коғараалды чедирин бурууду — кижиниң кандыг-даа кеземче чок арты куары эдептин-дир. Оон буруу-биле малчының малын чамдыкы чинген, бертинген соонда өлгөн-дир. Мен боадырма, хоюлу-дүрүм органианын аяк-агыйларды бөдүн хөй-жү кижини эрге-жымын бо удаада камгалавын барган-дырар. Бо чорукче республиканың ИХМ-ин, республика прокуратуразының аяк-агыйлар кичээгейин угулдандыр, ук херекти каттап сайгарып көр болза эки-дир.

Сонгур МОНГУШ Каа-Хем район.

намдарын чылганнарга та-ныштырган. Даразында Б. Т. Санчи сөс ал чүве чуга-лааш, бодуна программаны чыгыштарга чугалап бер-ген.

Тыва Республиканың чо-нууру «Чайгай чоругу» дөң, оон амдырал-чурттагызын экинчер дөң, Тывада бар бүтү-ле демократтык партия-лар, шимчөөшкүнер-биле, шажым-чүдүгө черлер-биле харылавын, оларын деткин аяк-агыйларын чүдүгү деп са-нап чороруун ол демделеп чугаалаан.

Ужуражышыкка санап берген кижилер Президентине кандидаттың программа-зында Тываның экономика-зын быжыглаарыне, чоңуу амдырал байдалын экинчи-дерине угланган чүдүлөр коллап турарын демделешти, бо белин албан-дуураал дөң демиселге чедишкенин бо-лурн кандидатка күзөп.

УЖУРАЖЫЛГАЛАР

1992 чылдың февраль 15-те «Известия» солунга Россия Федерациясының де-викаторинде турар, удур-тукчулары Россия Консти-туцияны оларга камаарыш-пас деп медегеп турар ий-дү хөй-хөй тургустуглар (Чечен-Ингушетия, Татар-стан, Тыва, Якутия, Красноярск край) тыттып келген деп, Россия Федерацияны-ң Конституция судунун чамдык кеңижүнериниң саналдарында демделгези-нин дугайында дыңнадыг парлаттыганы.

КЫЛАШТАПТАР КИЖИЛЕР ЧАНА БЭЭР

ЧЕБОКСАРЫ. (РОСИТА-СЧТА-ны чор.) Хоорай-нын чытырып эминар өскө-мелдериниң дыкка хөй аары кижилери эмиңдерден айтырбайт, дүне чана бээр болгаш кезеккө, эргенте чөмүп иштейн баар. Ону ам чүрүм үрөни деп санаваз аларган, харын-даа эмиңеп турар эмиңни чөпчөөрели-биле беэни мичап турар.

База бир партияны бүртүккөөн

Тыва Республиканың Юстиция министрствозунга Тываның аяк-агый човууну со-долоочу прокуратура февраль 24-те бүртүккөөн. Буруткөөн дугайында № 14 херечилелди чыктыкан. (Бистык чор.)

2. УЛУУН ХӨЙ КИИРИШТИРГЕН ТУДУМ-НА

Таңды районда Межегей сууруга совет аяк-агыйны (совхозу) коллективтиг-бүдүрүлгези шилчириниң дугайында бөмүп эрген тургустуку конференцияга санаа-оңал солдукан аяк-агыйларын хөй болган деп дыңнаган бис. Ынчалза-даа оларнын хөй кези. Кара-Булуңдан өскөлери, суур төвүндө болза-даа, чагыс ниңти болзады — моон сонгаар канчаар амдырап-чуртаарыны дугайын дү-дүрүл-биле чугаалап турар. Чүгө бөдүнү хуула алдын болааш, хуузулаанын алдыс утказын ханы билди албайн тура, колхоз биле кооперативтиң структуралында чамдык ылгалдар бар-даа болза, оларнын ниңти углангышыкны кол-дуңда дөмөй турбуже, на-рба-булуңдар чүгө колхоз тургузуп алдыр бис дээш тур-рукканар. Ол саналды күштүгү бөдүрүп арттырар, күштүгү баанын талазы-биле алаш сөүлүде ниңти бады-лаашкын чоруткан. Конфе-ренцияны ишкеничлерини хөй кези деңиз каран чал бастырып. «Успенка» деп кооператив чыңчаар та-

чаштарын кадымын дуга-йында айтырып бири черге турарын күзөп мен.

«Межегей» коллективтиг бүдүрүлгезиниң даргазы С. Д. Селен оол болган. Бүдүрүлгезиниң чыгышын 17 ки-ши составыг сонгаан. Шаңгыр-оол ДОРЖУ.

Бот-тывынгыр композиторлар

ЫРЫ ЧҮРЕКТЕН ТӨРҮТҮНӨР

Республиканын Улусчу чогаалыга бакымынга дымтагыр хунер алаа эрвесе, бир-се оюн-тоглаа, ужуражылгалар, кешээрлер, концерттер болган тура...

ген. Улаштыр «Долаана» деп ырыны Алберт Танов биле Батыш Кенеш ирлап турган, залга адыш даажы дымдиреп турган.

маарыштыр чүве чугаалаан. Эдеп чүве, бо кичи кичаап эскертимей чоруур чор, кыды ажылдаан өөрү шагдала...

Балдырааны чыгытпаар удуг хуудул-биле утпаан. Оон дугайын бистия солун интервю-биле дынантан.

Шулуқ

Кыдыраажындан

КИЖИ ЧАРАШ

Чаламык бол, Туреиш бол — Чангыс сөстү кичи чараш.

АЧАМ ЧУРТУ— ЧИНГЕ-АЖЫК

Арты-мурвун чечен, Должан Ачам чурту—Чингге. Ажык чурту суу беин Аржаан-биле дөмөр чөп...

СЮРИН-ОЛ ХОВАЛЫГ

М. Адыг-оол—чемпионнарның чемпиону

Ангы-аггы чылдарга чемпионнап чоран шыды, араачыларын аразында болган 7 кичи киржикчил...

Чоокта чаа Чөөн-Хемчик районуна удаткан наам харды кижилерин хол бөлүгүнө маргылдааы болган. Бу оюнга хандыкшыдыг чоран кижилер боттары...

СОЛУН БОЛГАН

удуртукчуларының илен-кейин кирилгеси биле орташкан эрттирген.

СПОРТ · СПОРТ · СПОРТ · СПОРТ · ОЛИМПИАДА ДООЗУЛГАН

Журналистер чүгле олимпияданын чемпионнары болган чедишин чок болган спортчулар дугайында бичип турганаар эвес, а озал-одалык таварышкан кижилерин дугайында база...

Оон саны 10 болган. Оон иштиден 9 алдын медалды мөөнүрүндө ГДР курунени спортчулары чаалап алган.

ТВ

ФЕВРАЛЬ 26

БИРГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН 6.00 «Эртен» 8.30 Уругларнын музыка кызы, 9.10 Чемпионнарның кызы, 9.25 «Чер хемчозгончаны уелери»...

НИГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 Медээлер. 8.20 Немец дил. 1-ги чылы. 8.50 Хостуг уеле. 9.05 Немец дил. 2-ги чылы. 9.35 Кым диле уутнаарыл? 10.05 Алдын шпора. 11.05 — 11.45 Барыш-Сибирь студиянын фильмири.

КЫЗЫЛДАН

18.25 Уругларга фильм. 18.30 «Фортула» телебире. 19.05 «Тыва чөдөр». Медээлер. тайылбыр. телекыла. 19.45 Медээлер. 19.50 Чарбалар.

УШКУ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

18.25 Т. Ин. Ко. 18.40 Теледочулда. 19.25 Эконом. 19.40 Россиянын парламент медээчиси. 19.55—20.00 Рекамда.

КИНО

ФЕВРАЛЬ 26-да «НАВЫРАЛ» «Убийство свистелы» 9.30. «Кышан и Кахалы» (2 серия). Индия, 11.20. 14.20. ВИДЕОЗАЛ: «Палач» 10.00, 12.00, 13.50, 16.00. 18.00 шактаала.

Индекс 667000. Кызыл хоорай, Красноармейская, 100. ГүРГҮЗҮКЧУЛАРЫ: Тыва Республикасы Дээди Совет...

оралакчымы — 3-45-8; КИДИСТЕР — 3-34-34; улетипер — 3-34-49; кедээ акыл-агы — 3-34-73; харымсалгалы секретары — 3-34-17; фотоу.

культуре болган уду-аредиле — 3-34-11; интилесел чалгыны — 3-34-98; куус депутаттар Советте өйниш — 3-36-25; мөөнүрүндө болган спорт — 3-34-57, 3-41-01.

чагаа — 3-34-38; 3-34-98; корретторлар — 3-34-19; удуг-чүтүлөр — 2-27-41; солун келбейн баарлаш — 2-22-75; булгагерлер — 3-37-11.

АГАР САНА: «Тыва солбаны № 363305». Тыва Республиканын Ном удуур чер, полиграфия болган ном салымчына херектеринин талазында күрүне комитетинин типографияны Кызыл Шетиники болган Краучено кудумузу, бажын № 1.